

2026-09-15 Nr. NV-2441

ĮSTATYMŲ PROJEKTAI Nr.: TAP-26-914(2) TAIS-26-8375(3)		DĖL DARBO KODEKSO 27, 32 IR 165 STRAIPSNIŲ BEI PRIEDO PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO VII-1 SKYRIUMI ĮSTATYMO, ASMENS DUOMENŲ TEISINĖS APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-1374 32-1 STRAIPSNIO, V SKYRIAUS KETVIRTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO, KELIŲ TRANSPORTO KODEKSO 8-2 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO NR. IX-1672 1, 2, 4, 15, 46, 47 STRAIPSNIŲ, V-1 SKYRIAUS PAVADINIMO, PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 38-3 STRAIPSNIŲ ĮSTATYMO PROJEKTŲ		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne	<i>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2026-08-18	<i>Pasirenkama</i> ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip (131, 139 p.) ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA
Iki 2026 m. gruodžio 2 d. į nacionalinę teisę turi būti perkelta 2024 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/2831 dėl darbo platformoje sąlygų gerinimo (toliau – Platformų direktyva), kuria siekiama gerinti darbuotojų, dirbančių per skaitmenines platformas, darbo sąlygas ir asmens duomenų apsaugą, teisingai nustatyti užimtumo statusą, didinti algoritminio valdymo skaidrumą ir priežiūrą. Lietuvoje skaitmeninių platformų darbuotojai paprastai laikomi savarankiškai dirbančiais asmenimis (turi individualios veiklos pažymą ir dirba pagal civilinę sutartį), tačiau šios užimtumo formos teisinis reguliavimas nėra tikslus ir aiškus, nepritaikytas skaitmeninių darbo platformų modeliui, teismų praktika labai nevienoda. Darbas platformose patrauklus (galima laisvai rinktis darbo laiką, darbo krūvį, dirbti kelioms platformoms vienu metu), tačiau jis nesuteikia socialinių garantijų (atostogų, ligos išmokų ir kt.), o algoritminis valdymas gali reikšmingai įtakoti kai kurias darbo sąlygas, pajamas. Todėl svarbu aiškiai nustatyti, kada asmuo dirba savarankiškai, o kada jis jau darbuotojas, taip pat suteikti darbuotojams daugiau teisių, apsaugoti jų duomenis, užtikrinti tinkamą šios veiklos skaidrumą ir priežiūrą. ES šalyse praktika labai skirtinga (pvz. Ispanijoje maisto pristatymo kurjeriai yra samdomi darbuotojai, kitur dažniausiai savarankiškai dirbantys arba vertinamos faktinės aplinkybės). Dėl neteisingo darbo skaitmeninėse platformose statuso klasifikavimo visoje ES priimta daugiau kaip 100 teismo sprendimų ir 15 administracinių sprendimų. VU atliktos studijos duomenimis, Lietuvoje 2023 m. platformose dirbo apie 142 tūkst. žmonių, o iki 2028 m. jų skaičius galėtų išaugti iki 157 tūkst. Per skaitmenines platformas daugiausia dirba pavežėjai, maisto, siuntinių kurjeriai („Bolt“, „Wolt“, „Bolt Food“, „Uber“, „LastMile“ ir kt.). VMI duomenimis, 2025 m. iš 26,6 tūkst. užregistravusių individualią veiklą pavežėjų net 21,5 tūkst. šią veiklą nurodė kaip pagrindinę, o iš 30,8 tūkst. registruotų kurjerių savo veiklą kaip pagrindinę nurodė 25,2 tūkst. žm., t.y. daugiau nei 80 proc.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS
Įgyvendinant Platformų direktyvos nuostatas <u>keičiami 4 įstatymai</u>: <u>I. Darbo kodekse</u> • apibrėžiamos sąvokos (kas yra skaitmeninė darbo platforma, darbas joje, platformos tarpininkas, solidarioji atsakomybė, automatizuotos stebėsenos sistemos ir automatizuotos sprendimų priėmimo sistemos). • įtvirtinami kriterijai, kada tarp platformos ir asmens egzistuoja darbo santykiai – pirmiausia atsižvelgiama į faktines aplinkybes (vadovavimas, kontrolė), o darbo santykių požymiai būtų ir tuomet, kai asmuo, teikdamas paslaugą, neturi bent vienos teisės arba patiria dėl jos įgyvendinimo neigiamas pasekmes: 1. <i>pats laisvai pasirinkti, ar teikti šias paslaugas, kuriuo laiku jas teikti ar pasirinkti maksimalų tokių paslaugų (užduočių) kiekį;</i> 2. <i>savarankiškai teikti tretiesiems asmenims tokių pat ar panašių paslaugų;</i> 3. <i>susitarti dėl paslaugos kainos ar turėti galimybę ją priimti ir atmesti be neigiamų pasekmių, taip pat susipažinti su esminėmis paslaugos teikimo sąlygomis (įkainis, konkretus adresas, vieta, atstumas, ir pan.) prieš paslaugos teikimą.</i>

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

Valstybinė darbo inspekcija (VDI) nustatys rekomendacijas (gaires) šių nuostatų įgyvendinimui praktikoje. Ginčo atveju pats asmuo arba jo atstovas galės kreiptis į darbo ginčų komisiją, o dėl galimo pažeidimo – į VDI. Įrodinėjimo pareiga teks platformai.

Reguliavimas dėl sankcijų už neteisingai nustatytą užimtumo statusą, nekeičiamas (bus prilyginama nelegaliam darbui), tačiau suteikiamas 1 metų pereinamasis laikotarpis netaikyti baudų.

- **užtikrinama asmens duomenų apsauga.** Platformoms, naudojančioms automatizuotas stebėsenos/sprendimų priėmimo ar kitas sistemas, kurios priima arba padeda priimti sprendimus, darančius bet kokią poveikį darbuotojams, draudžiama rinkti jautrius, privačius ar su darbu nesusijusius duomenis (pvz., emocinę būklę, pokalbius, duomenis ne darbo metu). Draudimai taikomi nuo atrankos į darbą pradžios ir negali būti grindžiami asmens sutikimu. Platformos privalės atlikti poveikio duomenų apsaugai vertinimą, konsultuotis su darbuotojų atstovais.
- **užtikrinamas automatizuotų sistemų veikimo skaidrumas ir žmogaus priežiūra.** Skaitmeninės platformos privalės informuoti dirbančius asmenis, jų atstovus ir, gavus prašymą, VDI bei Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją (VDAI) apie automatizuotas stebėsenos/sprendimų priėmimo sistemas, jų veikimą, kriterijus ir poveikį (kokie duomenys renkami, kokie sprendimai priimami, pagal kokius parametrus, kokiais pagrindais priimami sprendimai apriboti paskyrą, nemokėti už darbą, keisti statusą ir pan.). Taip pat turės užtikrinti žmogaus atliekamą algoritmų priežiūrą ir ne rečiau kaip kas 2 metus, įtraukiant darbuotojų atstovus, vertinti automatizuotų sprendimų poveikį, pašalinti nustatytas rizikas. Be to, platforma privalės reguliariai teikti VDI ir darbuotojų atstovams informaciją apie per platformą dirbančius asmenis, taikomas sutartines sąlygas, veiklos apimtį, pajamas ir platformos tarpininkus. Duomenis reikės atnaujinti ne rečiau kaip kas 6 mėn. (mažoms ir vidutinėms įmonėms – kartą per metus), o esmingai pakeitus bendrąsias sąlygas – nedelsiant. VDI nustatys informacijos pateikimo tvarką.
- **suteikiama daugiau teisių darbuotojams:** turės teisę į informaciją apie algoritmus, teisę į automatizuotų sistemų sprendimų paaiškinimą, galės prašyti pakartotinai išnagrinėti sprendimus ir ne vėliau kaip per 2 savaites gauti atsakymą raštu, perkelti savo darbo duomenis į kitą platformą (pvz., reitingus) ir kt. Platformos darbuotojų atstovai, siekdami įgyvendinti informavimo ir konsultavimo teises, galės pasitelkti ekspertus (kai darbuotojų > 250, išlaidas, jei jos pagrįstos ir proporcingos, ne dažniau kaip kartą per 2 metus padengs platforma).

Nuostatos dėl darbo santykių požymių nustatymo, algoritminio valdymo reguliavimo ir darbuotojų saugos ir sveikatos būtų taikomos ne tik skaitmeninėms darbo platformoms, bet ir visiems darbdaviams, jei jie taiko tas pačias sąlygas ir reikalavimus darbuotojams.

II. Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme nustatoma, kad tais atvejais, kai Darbo kodekso pažeidimai kartu reiškia ir asmens duomenų apsaugos pažeidimus, turi būti taikomos Bendrajame duomenų apsaugos reglamente (BDAR) numatytos administracinės baudos, kurias taiko VDAI.

III. Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme skaitmeninės darbo platformos įpareigojamos vertinti automatizuotų sistemų keliamą riziką darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų saugai ir sveikatai, nustatyti ir įgyvendinti prevencines priemones, sudaryti galimybę pranešti apie grėsmes ir teikti reikalingą informaciją. Platformoms, tiekiančioms darbo ar asmenines apsaugos priemones, nustatoma pareiga užtikrinti jų saugumą, tinkamumą naudoti ir pateikti naudojimo instrukcijas suprantama kalba. Reikalavimų laikymosi priežiūra pavedama VDI. Savarankiškai dirbantiems asmenims, vykdančioms veiklą statybvietėse, nustatoma pareiga būti įgijusiems saugaus darbo statybvietėse žinių (būtų taikoma nuo 2027-05-01).

IV. Kelių transporto kodeksas suderinamas su darbo per skaitmenines platformas reglamentavimu – nustatoma, kad fizinis asmuo turi būti sudaręs darbo sutartį su skaitmenine darbo platforma arba apie vykdomą individualią veiklą informavęs mokesčio administratorių VMI nustatyta tvarka.

Istatymai įsigalioję 2026-12-02, o baudos ir atsakomybė už pažeidimus būtų taikomos nuo 2027-12-02 (t.y. verslui suteikiami 1 metai prisitaikyti prie pasikeitusio reguliavimo).

PAPILDOMŲ LĖŠŲ POREIKIS ☒Taip ☐Ne

2027 m. **VDI reikės apie 1 mln. Eur** (papildomų Darbo ginčų komisijų įsteigimui, ginčų dėl užimtumo statuso nustatymo nagrinėjimui, platformų ir automatizuotų sistemų tikrinimui ir kt.).

ADMINISTRACINĖ NAŠTA PRISITAIKYMO IŠLAIDOS) ☒ Taip ☐ Ne	GYVENTOJAMS	☐ Taip ☐ Ne
	ŪKIO SUBJEKTAMS	☒ Taip ☐ Ne
	VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJOMS IR ĮSTAIGOMS	☐ Taip ☐ Ne

SADM skaičiavimais ūkio subjektams tenkanti administracinė našta ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidos yra **4,6 mln. Eur** dėl DK projekto nuostatų įgyvendinimo ir **378,7 tūkst. Eur** dėl DSSĮ projekto nuostatų įgyvendinimo. Papildoma administracinė našta dėl siūlomo reguliavimo faktiškai numatoma tik kelioms didelėms įmonėms, kai jose

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

paslaugas teikia savarankiškai dirbantys asmenys. Kitų įmonių atveju ji neturėtų didėti, nes numatomi reikalavimai iš esmės atitinka jau galiojančias DK nuostatas dėl darbuotojų informavimo apie darbo sąlygų pakeitimus ir paaiškinimų teikimo darbuotojų prašymu. Jei reguliavimo taikymo praktika parodytų didesnę neigiamą poveikį verslui, bus atliekamas papildomas vertinimas.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS IR PROJEKTO DERINIMAS

☒TM ☒FM ☐AM ☒EIM ☐EM ☐KAM ☐KM ☐SADM ☐SAM ☒SM ☐ŠMSM ☐URM ☐VRM ☐ŽŪM ☐LSA
☒Verslo asociacijos (Lietuvos verslo konfederacija (LVK)) ☒Profesinės asociacijos (Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija (LPSK), Lietuvos platformų darbuotojų profesinė sąjunga (LPDPS), Gegužės 1 profesinė sąjunga (G1PS), Kurjerių ir vairuotojų asociacija (KIVA)) ☐Nevyriausybinių organizacijų ☒Kita – VDI, NTA, VMI, VDAI, „Vento Nuovo Partneriai“, atstovaujantys UAB „BOLT Services LT“.

Projektai 2025 m. nagrinėti neformalioje darbo grupėje (5 posėdžiai su atstovais iš verslo (UAB „Bolt LT“, UAB „Wolt LT“) ir iš darbuotojų pusės (G1PS, LPDPS, KIVA)). Taip pat organizuoti susitikimai su VDI, VMI, SM, VRM, TM ir VDAI. 2026 m. projektai svarstyti Trišalės tarybos Darbo santykių komisijoje (8 posėdžiai) bei Trišalės tarybos 2026-04-30 posėdyje, kuriame fiksuotos skirtingos pozicijos dėl darbo santykių nustatymo kriterijų ir sankcijų už netinkamą užimtumo statuso taikymą.

Projektai svarstyti 2026-08-18 tarpinstituciniame pasitarime ir patikslinti pagal LRVK Teisės grupės pastabas, taip pat įvertintos EM ir TM pasitarimo metu pateiktos pastabos (suderinta darbo tvarka).

PASIŪLYMAI IR KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pastabų neturi.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Aušra Gratulevičienė

Socialinės politikos grupė, vyresnioji patarėja